

मे. कुंदुरकर शुगर अॅन्ड अॅग्रो प्रा. लि., सर्वे नं. ३३१, गट नं ७४२/७४३, मोहननगर, मौ. कुंदुर, ता. नायगाव, जि. नांदेड महाराष्ट्र यांच्या प्रस्तावित ३० किलोलिटर/दिन आसवनी प्रकल्पासंदर्भात पर्यावरण विषयक जाहिर लोकसुनावणी बाबतचा इतिवृतांत..

मे. कुंदुरकर शुगर अॅन्ड अॅग्रो प्रा. लि., सर्वे नं. ३३१, गट नं ७४२/७४३, मोहननगर, मौ. कुंदुर, ता. नायगाव, जि. नांदेड महाराष्ट्र यांच्या प्रस्तावित ३० किलोलिटर/दिन आसवनी प्रकल्पासंदर्भात पर्यावरण विषयक जाहिर लोकसुनावणी दि. २१ डिसेंबर २०२१ रोजी सकाळी ११.३० वाजता कारखान्याच्या प्रकल्पस्थळावर आयोजित करण्यात आली.

सदरील पर्यावरण विषयक जाहीर सुनावणीबाबतची सुचना स्थानिक मराठी वृत्तपत्र दैनिक सकाळ व राष्ट्रीय इंग्रजी दैनिक वृत्तपत्र टाईम्स ऑफ इंडिया प्रसिध्दी दि १८ नोव्हेंबर २०२१ रोजीच्या या वृत्तपत्रात देण्यात आली होती. (सहपत्र सोबत जोडले आहे क्रं १)

पर्यावरण विषयक जाहिर लोकसुनावणी दि. २१ डिसेंबर २०२१ रोजी सकाळी ११.३० वाजता कारखान्याच्या प्रकल्पस्थळावर आयोजित करण्याकरीता मा. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांच्या कार्यालयीन आदेश क्रं बीओ/जेडी(डब्लुपीसी)/पीएच/बी-२११२१४-एफटीस-०१३९ दि १४/१२/२०२१ अन्वये मा. विपीन इटनकर, जिल्हाधिकारी, नांदेड यांच्या अध्यक्षतेखाली, सदस्य डॉ. प्रविण जोशी, प्रादेशिक अधिकारी, म. प्र. नि. मंडळ, औरंगाबाद तथा श्री. राजेंद्र उ पाटील, उप-प्रादेशिक अधिकारी, म. प्र.नि. मंडळ, नांदेड समन्वयक यांची समिती गठीत करण्यात आली होती. (सहपत्र सोबत जोडले आहे क्रं २)

सदर पर्यावरण विषयक जाहीर लोकसुनावणीकरीता मा. विपीन इटनकर, जिल्हाधिकारी, नांदेड यांच्या अध्यक्षतेखाली, सदस्य डॉ. प्रविण जोशी, प्रादेशिक अधिकारी, म. प्र. नि. मंडळ, औरंगाबाद तथा श्री. राजेंद्र उ पाटील, उप-प्रादेशिक अधिकारी, म. प्र.नि. मंडळ, नांदेड तथा ग्रामस्थ, सरपंच, पर्यावरणप्रेमी गट, स्थानिक व इतर प्रतीनिधी उपस्थिती होते. या बाबतचे हजेरी पट सोबत जोडत आहे. (सहपत्र क्रं ३)

कार्यपध्दती व उद्देश :

मा. जिल्हादंडाधिकारी, नांदेड तथा समिती अध्यक्ष यांच्या मान्यतेने सर्वप्रथम श्री. राजेंद्र उ. पाटील, उप-प्रादेशिक अधिकारी, म. प्र. नि. मंडळ, नांदेड तथा समन्वयक, पर्यावरण विषयक जाहिर लोकसुनावणी समिती यांनी उपस्थित असलेले ग्रामस्थ, सरपंच, पर्यावरणप्रेमी गट, स्थानिक व इतर प्रतीनिधी यांचे हार्दिक स्वागत केले. समिती समन्वयक यांनी पुढे सांगितले की, या प्रकल्पाच्या पर्यावरण विषयक जाहिर सुनावणीची सुचना भारत सरकारच्या पर्यावरण, वने व वातावरणीय बदल मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे दि १४ सप्टेंबर २००६ च्या अधिनियमान्वये व सुधारीत अधिनियम दि ०१ डिसेंबर २००९ च्या तरतुदीनुसार सदरील लोकजाहीर सुनावणी जनतेच्या माहितीसाठी लोकसुनावणी प्रसिध्दी सुचना दोन वृत्तपत्र जसे मराठी वृत्तपत्र दैनिक सकाळ व इंग्रजी दैनिक वृत्तपत्र टाईम्स ऑफ इंडिया ३० दिवस आधी दि १८ नोव्हेंबर २०२१ रोजी देण्यात आली होती.

तसेच प्रस्तावित ३० किलोलिटर/दिन आसवनी प्रकल्पासंदर्भात पर्यावरणीय व्यवस्थापन आराखाडाचा मसुदा कार्यकारी सारांश इंग्रजी व मराठी भाषेतील प्रती भारत सरकारच्या पर्यावरण, वने व

वातावरणीय बदल मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे दि १४ सप्टेंबर २००६ च्या अधिनियमान्वये व सुधारीत अधिनियम दि ०१ डिसेंबर २००९ च्या तरतुदीनुसार अभ्यासण्याकरीता विविध शासकिय कार्यालय तथा स्थानिक ग्रामपंचायत येथे सुचना/हरकती ई-मेल किंवा लेखी स्वरूपात देण्याबाबतचे अहवान ३० दिवस आधी केले होते. सदील जाहीर सुचनेच्या अनुषंगाने या कार्यालयास एकुण ०४ सुचना ई-मेल व १४ लेखी स्वरूपात प्राप्त झाले आहेत ते सोबत जोडले आहे.

मा. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांच्या कार्यालयीन आदेश क्रं बीओ/जेडी (डब्लुपीसी)/पीएच/बी-२११२१४-एफटीस-०१३९ दि १४/१२/२०२१ यांच्या आदेशान्वये लोकसुनावणी समिती गठीत करण्यात आली.

तद्नंतर समिती समन्वयक यांनी प्रकल्प धारकास विनंती केली की त्यांनी या प्रस्तावित ३० किलोलिटर/दिन आसवनी प्रकल्पासंदर्भात पर्यावरण अनुमतीच्या प्रस्तवाकरीता पर्यावरण विषयक लोकजाहीर सुनावणीचे सादरीकरण करावे.

प्रकल्प धारकांनी सदरील प्रकल्प व पर्यावरण मुद्याविषयाबाबतचे खालील प्रमाणे सविस्तर सादरीकरण केले.

प्रकल्पाचा तपशील:

मे. कुंटूरकर शुगर्स अँड अॅग्रो प्रायवेट लिमिटेड, कुंटूर, ता. नायगाव, जिल्हा- नांदेड, महाराष्ट्र, हि एक लिमिटेड कंपनी आहे. सदर उद्योग हा U०१४००MH २०१०PTC२०४५४८ -२०१०-२०११ ता. 21/06/2010 या क्रमांकाने नोंदणीकृत झालेला आहे. सदर उद्योग 'जय-अंबिका सहकारी साखर कारखाना' या नावाने 1998 मध्ये स्थापन झाला. पुढे काही कारणांमुळे हा कारखाना आजारी पडला व बंद झाला. 2014-15 मध्ये सध्याच्या व्यवस्थापनाने हा कारखाना चालवण्यास घेऊन पुनरोज्जिवीत केला. साखर कारखाना परिसरात उपलब्ध असणाऱ्या ऊस क्षेत्रामध्ये वाढ होत आहे. त्याचबरोबर कारखाना स्वतः शेतकऱ्यांना ऊस उत्पादन वाढीसाठी सर्वतोपरी सहाय्य करत आहे. सध्या साखर कारखान्याची ऊस गाळप क्षमता 2500 टन प्रतिदिन इतकी आहे, माननीय भारत सरकारच्या इथेनॉल ब्लेंडेड पेट्रोल या कार्यक्रमा अंतर्गत इथेनॉल निर्मितीला प्रोत्साहन दिले जात आहे, म्हणूनच कारखान्याच्या संचालकांनी मळीवर आधारित 30 किलो लिटर प्रतिदिन क्षमतेचा आसवनी प्रकल्प उभारण्याचे ठरवले आहे. या प्रकल्पासाठी कंटीन्युअस फरमेंटेशन व मल्टी प्रेशर व्हॅक्युम डिस्टिलेशन (ऊर्ध्वपातन) तंत्रज्ञानाचा वापर' केला जाईल. या प्रकल्पाचा उत्पादन कार्यकाल वर्षभर असेल. प्रकल्प चालू झाल्यावर रेक्टिफाईड स्पिरीट किंवा एक्स्ट्रा न्युट्रल अल्कोहोल किंवा इंधनासाठी वापरले जाणारे अनहायड्रस अल्कोहोल 30 किलो लिटर प्रतिदिन इतके यांचे उत्पादन होणे अपेक्षित आहे व त्याबरोबर जास्तीत जास्त 5% अशुध्द अल्कोहोलची निर्मिती होईल. सदर प्रकल्पासाठी आवश्यक जमीन कारखान्याकडे उपलब्ध आहे. तसेच इतर आवश्यक साधन-सामुग्रीमध्ये कच्चा माल-अर्थात मळी व उसाचा रस हा महत्वपूर्ण घटक कारखान्याद्वारे उपलब्ध होणार आहे. कारखान्याकडील एकूण उपलब्ध जमिनीपैकी 37,000 चौ.मी. जमिन ही प्रस्तावित आसवनी प्रकल्पासाठी व 12,210 चौ.मी. जमिन हरितपट्टा विकासासाठी वापरण्यात येणार आहे.

१. पर्यावरणीय परिणामांच्या अभ्यासाच्या उद्देश

पर्यावरणीय परिणामांच्या अभ्यासाचा मुख्य उद्देश हा सदर प्रकल्प सुरु होण्यापूर्वी होणाऱ्या संभाव्य पर्यावरणीय, सामाजिक व आर्थिक परिणामांचा अभ्यास करून होणाऱ्या संभाव्य दुष्परिणामांची तीव्रता कमी करण्यासाठी आणि / अथवा ते टाळण्यासाठी विविध उपाययोजना सुचविणे हा आहे. या अभ्यासाची अन्य उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत.

1. मद्यार्क निर्मिती प्रक्रियेतील सर्व टप्प्यांचा व त्यामुळे निर्माण होणाऱ्या संभाव्य प्रदुषणाचा अभ्यास करणे.
2. प्रस्तावित प्रकल्पाच्या जागेच्या 10 कि.मी. परिघातील पर्यावरणाची सद्यस्थिती जाणून घेणे व येथील हवा, पाणी, माती, ध्वनी पातळी मोजणे व हवामान, भूगर्भ, जलभूगर्भ, जैवविविधता, तसेच सामाजिक व आर्थिक घटकांची माहिती घेणे व अभ्यास करणे.
3. प्रकल्प परिसरातील संभाव्य परिणामांचा/ दुष्परिणामांचा अंदाज घेणे.
4. प्रकल्प कार्यान्वित झाल्यानंतर गुणवत्ता मापनासाठी योग्य तो कार्यक्रम तयार करणे.

२. अभ्यासाची पद्धती

या अभ्यासासाठी कारखान्यापासून 10 कि.मी. परिघाचा परिसर अभ्यास क्षेत्र म्हणून निश्चित केले गेले आहे. सदर अभ्यासासाठी लागणारे हवा, पाणी, मृदा इ. चे नमुने जानेवारी ते मार्च 2021 या कालावधीत गोळा करण्यात आलेले असून अहवाल तयार करताना केंद्रीय पर्यावरण, वन व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार यांनी ठरवून दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वांप्रमाणे केलेला आहे.

3. प्रकल्पाची जागा व मार्ग

आकृती १: प्रस्तावित प्रकल्प स्थळाचे उपग्रह छायाचित्र व जागा

प्रस्तावित आसवनी प्रकल्प उत्तर अक्षांश 18°56'9.77" व पूर्वेखांश 77° 33'4.72" वर स्थित आहे. सदर जागा समुद्रसपाटीपासून 378 मीटर उंचीवर आहे. नियोजित प्रकल्प हा साखर कारखान्यालगतच्या मोकळ्या जागेमध्ये उभा करावयाचा असल्याने पुनर्वसनाचा कोणताही प्रश्न निर्माण होणार नाही. या प्रकल्पानजीकच्या क्षेत्रात रुई (बु.), रुई (खु.), वंजारवाडी, सावरखेडा, अंतरगाव अशी गावे येतात.

जवळचे मोठे गाव/शहर	नायगावं 10 कि.मी. अंतरावर आहे
जवळचा महामार्ग	देगलूर-नांदेड राष्ट्रीय महामार्ग क्र. 161 कारखान्यापासून 5.3 कि.मी. अंतरावर आहे.
विमानतळ	नांदेड विमानतळ कारखान्यापासून 35 कि.मी अंतरावर
नजीकचे रेल्वेस्थानक	उमरी रेल्वेस्थानक कारखान्यापासून 15 कि.मी अंतरावर

४. उत्पादन प्रक्रिया

आसवनी प्रकल्पासाठी कंटीन्युअस फरमेंटेशन व मल्टी प्रेशर व्हॅक्युम डिस्टिलेशन (ऊर्ध्वपातन) तंत्रज्ञानाचा वापर केला जाईल. या तंत्रज्ञानाचा वापर केल्यामुळे सांडपाण्याची निर्मिती कमी प्रमाणात होईल. हि उत्पादन प्रक्रिया प्रामुख्याने पुढील दोन टप्प्यात विभागली जाते.

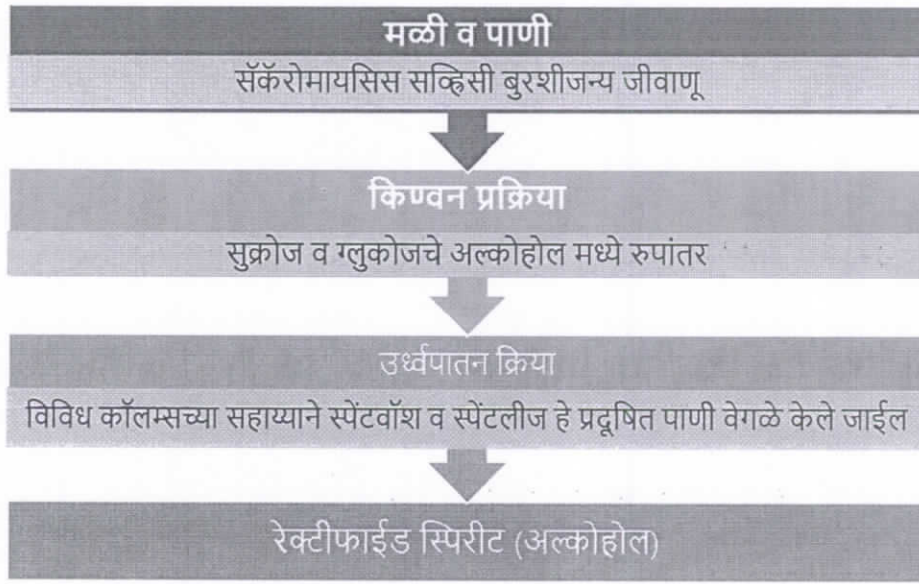
५.१ फरमेंटेशन (किण्व प्रक्रिया)

फरमेंटेशन प्रक्रियेसाठी यीस्ट वापरले जाते, ज्यामध्ये सॅकरोमायसिस सर्व्हीसी नावाचे बुरशीजन्य जीवाणू असतात. हे जीवाणू मळीमधील साखरेचे (सुक्रोज आणि ग्लोकोजचे) मद्यार्कामध्ये रुपांतर करतात. सी अथवा क प्रकारच्या एक टन मळीमध्ये 50% फरमेंटेबल साखर असते त्यापासून सुमारे 270 लिटर मद्यार्क

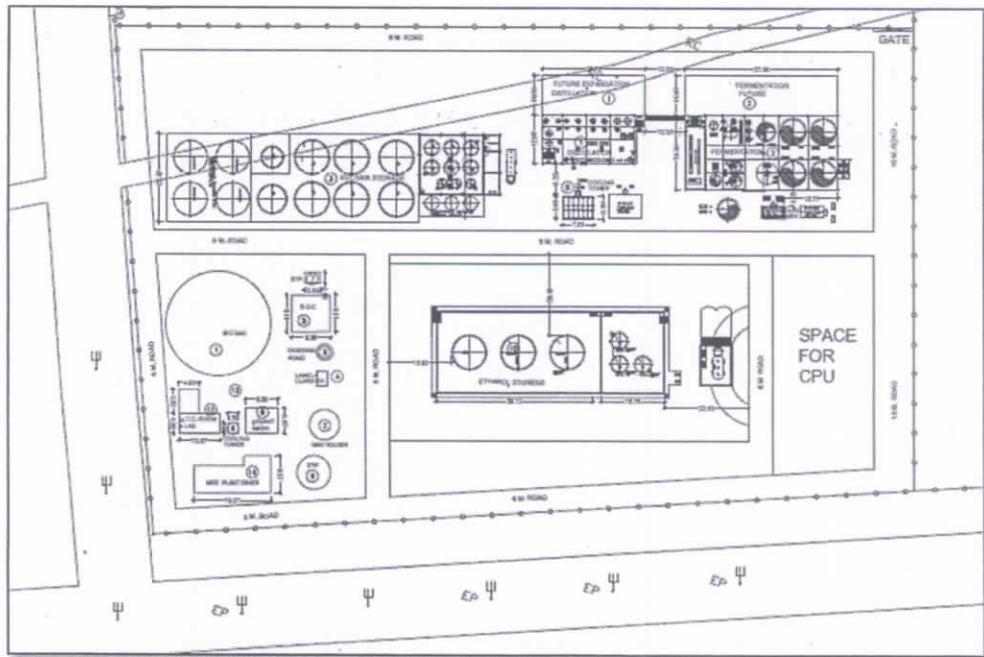
तयार होते. तर बी-हेवी मळीपासून सुमारे 300 ते 330 लि. मद्यार्क निर्मिती होते. एक टन उसाच्या रसापासून सुमारे 70 लि. मद्यार्क निर्मिती होते.

५.२ डिस्टिलेशन (उर्ध्वपातन)

मद्यार्क निर्मितीच्या दुसऱ्या टप्प्यामध्ये वॉश पासून अल्कोहोल ऊर्ध्वपातन (डिस्टिलेशन) प्रक्रियेने वेगळे केले जाते व जवळपास 95% शुद्धता असलेले रेक्टीफाईड स्पिरीट तयार केले जाते. या हेतूसाठी मल्टी प्रेशर व्हॅक्युम डिस्टिलेशन या आधुनिक पद्धतीचा वापर केला जाणार आहे. या प्रक्रियेची माहिती पुढील आकृतीत देण्यात आली आहे.

आकृती २: अल्कोहोल निर्मिती प्रक्रिया

आकृती ३: आसवनी प्रकल्पाचा आराखडा

६. साधने

६.१ मळी

आसवनीच्या उत्पादन क्षमतेचा विचार करता प्रतिवर्ष 33,300 मे. टन 'सी टाईप' किंवा 31,020 मे. टन 'बी टाईप' इतकी मळी लागणार आहे. उसाच्या रसापासून इथेनॉल निर्मिती करताना सुमारे 429 टन उसाची आवश्यकता राहिल. कारखान्यास 'सी टाईप' मळी वापरायची असल्यास 13,000 ते 15,000 मे. टन आणि 'बी टाईप' मळी वापरायची असेल तर 3,000 ते 10,000 मे. टन एवढी मळी ही नजीकच्या साखर कारखान्यातून खरेदी केली जाईल. या मळीच्या साठवणुकीसाठी कारखान्याकडे सध्या 4,000 मे. टन क्षमतेच्या दोन टाक्या आहेत. तसेच 4,500 टन क्षमतेची एक टाकी प्रस्तावित आहे.

6.2 वाफ (स्टिम)

आसवनी प्रकल्पासाठी साधारणतः ताशी 10 टन/तास इतकी वाफ लागणार आहे व या वाफेची पूर्तता करण्यासाठी ताशी 12 टन इतकी क्षमता असणारा नवीन बॉयलर बसविणार आहे. आसवनी प्रकल्पासाठी लागणारी वाफ हि गळीत हंगाम सुरु असताना तसेच बंद असताना याच बॉयलर मधून घेण्यात येईल.

6.3 इंधने

सदर आसवनी प्रकल्पासाठी लागणाऱ्या वाफेची पूर्तता करण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या बॉयलरमध्ये 96 टन/दिन बगॅस, 18.72 टन/दिन स्पॅटवॉशची पावडर वापरली जाईल किंवा 6480 घ.मी./दिन बायोगॅस व 82.39 टन/दिन बगॅस वापरण्यात येईल.

6.4 पाणी

सदर प्रकल्पासाठी दैनंदिन पाण्याची आवश्यकता 250 घन मी./दिन इतकी असेल. हे पाणी नजीकच्या बळेगाव धरणातून घेतले जाणार आहे.

6.5 मनुष्यबळ

या प्रकल्पासाठी एकूण कुशल व अकुशल असे 98 कर्मचारी आवश्यक आहेत.

तक्ता 1 : प्रकल्पासाठी लागणारा निधी

#	घटक	रक्कम (लाखात)
1.	जमीन विकास आणि अंतर्गत रस्ते, नाले, कंपाऊंड वॉल आणि गेट, इ.	23.00
2.	बांधकाम (मुख्य युनिट व सलंगन कार्यासाठी)	1813.66
3.	यंत्रसामुग्री (करसहित)	4013.20
4.	स्थावर मालमत्ता (उभारणीस)	5.00
5.	प्रकल्प कार्यान्वित / चालवण्यासाठी लागणारा खर्च	305.65
6.	पर्यावरण व्यवस्थापन, हरीतपट्टा, रेन वॉटर हार्वेस्टिंग इ. साठी अतिरिक्त तरतूद	87.55
7.	इतर	25.00
	एकूण भांडवली रक्कम	6273.06
	CSR/CER साठीची अधिकतम तरतूद (गुंतवणूक रकमेच्या 1%)	63.00
	एकूण	6336.06

वाया जाणारे पाणी

१. कुलिंग टॉवर इव्हॅपोरेशन: २१० घ.मी./दिवस
 २. घरगुती सांडपाणी: १५ घ.मी./दिवस
 ३. प्रोसेसमधून वाया जाणारे: ०९ घ.मी./दिवस
- एकूण: २३४ घ.मी./दिवस

प्रक्रियेसाठी

१. फरमेंटेशन आणि CO₂ स्कबरसाठी: २३५ घ.मी./दिवस
२. बॉयलरसाठी: २६४ घ.मी./दिवस
३. डिमिनेरलाइज्ड पाणी मद्यार्क सौम्यीकरणासाठी: ६० घ.मी./दिवस
४. व्हॅक्युमपंप कुलिंगसाठी: २५ घ.मी./दिवस
५. कलिंग टॉवर मेकअप: २२० घ.मी./दिवस

दैनंदिन आवश्यकता

दैनंदिन वापरास
लागणारे पाणी: २५०

सी.पी.यू. प्रक्रीयेनंतर पुनर्वापर केलेले पाणी

१. स्पेंटलीज: ६० घ.मी./दिवस
२. सी.पी.यू. प्रक्रीयेनंतर प्रोसेस कंडेंसेट पुनर्वापर: २०५ घ.मी./दिवस
३. बॉयलरसाठी स्टीम कंडेंसेट: २४० घ.मी./दिवस
४. व्हॅक्युमपंप कुलिंगसाठी: २५ घ.मी./दिवस
५. डब्ल्यू.टी.पी मधून सी.पी.यू.ला पाठवलेले: ०९ घ.मी./दिवस
६. बॉयलर ब्लो-डाऊन: १० घ.मी./दिवस
७. इतर: २० घ.मी./दिवस

आकृती ४: पाणी वापरा बाबतची आकृती

तक्ता 2 : पर्यावरणीय परिणामांच्या अभ्यासासाठी निवडलेली ठिकाणे व घटक

#	ठिकाणे	दिशा	अंतर (कि.मी.)	घटक
1	प्रकल्प स्थान	-	-	हवा, ध्वनी, कूपनलिकेचे पाणी, मृदा
2	रुई (बु.)	द	1.4	हवा, ध्वनी, कूपनलिकेचे पाणी, भू-तल पाणी, मृदा
3	रुई (खु.)	द-पू	1.8	हवा, ध्वनी, कूपनलिकेचे पाणी, मृदा
4	वंजारवाडी	द-प	2.4	हवा, कूपनलिकेचे पाणी, मृदा
5	सावरखेडा	प	3.9	हवा, ध्वनी, कूपनलिकेचे पाणी, भू-तल पाणी, मृदा
6	बळेगावं	उ-पू	3.66	भू-तल पाणी
7	इकळीमाळ	द-पू	3.70	हवा, ध्वनी, कूपनलिकेचे पाणी, मृदा
8	अंतरगाव	उ-प	6.2	ध्वनी, कूपनलिकेचे पाणी, भू-तल पाणी
9	साटेगाव	द-पू-पू	3.5	भू-तल पाणी
10	कुंटूर	द-पू	3.6	हवा, भू-तल पाणी
11	क्रिष्णूर	प	7.5	भू-तल पाणी, मृदा

७. अभ्यास क्षेत्रातील पर्यावरणाबाबतची माहिती

तक्ता 3: स्थानिक पर्यावरणाचे स्वरूप

हवामान	उष्ण व कोरडे
पर्जन्यमान	जिल्ह्यात पाऊस सरासरी (वार्षिक) 1150 मी.मी. पर्यंत असतो. पाऊस प्रामुख्याने जुन ते ऑक्टोबर कालावधी दरम्यान होतो.
तापमान (सरासरी)	उन्हाळ्यात सरासरी अधिकतम 42 ⁰ से. व हिवाळ्यात सरासरी न्यूनतम 18 ⁰ से.
आर्द्रता	अधिकतम 60 -80%, न्यूनतम 30-40%
वारा	अभ्यास कालावधी दरम्यान प्रामुख्याने उत्तर-पश्चिम दिशेकडून
हवेची गुणवत्ता	राष्ट्रीय गुणवत्ता निकषांनुसार समाधानकारक
ध्वनी सरासरी dB(A)	राष्ट्रीय गुणवत्ता निकषांनुसार समाधानकारक
10 कि. मी. परिघात	कोणतेही अभयारण्य व राष्ट्रीय उद्यान अथवा बायोस्फिअर रिझर्व- आढळत नाही.

८. प्रदुषणाचे स्रोत

वातावरणाचे घटक	संभाव्य प्रदूषण स्रोत	प्रदूषक	उपाययोजना
हवा	बॉयलरमध्ये जाळले जाणारे इंधन बर्गस आणि स्पॅटवॉशची पावडर, राखेची हाताळणी	धूलीकण, सल्फर डायऑक्साईड (SO ₂)	वेट स्क्रबर या आधुनिक वायू प्रदूषण नियंत्रकाचा वापर; यांत्रिक पद्धतीने राखेची हाताळणी;
	वाहतूक	हायड्रोकार्बन, ऑक्साईड्स ऑफ नायट्रोजन, धूलीकण	हरितपट्ट्याचा विकास करण्यात येईल; अंतर्गत डांबरी रस्ते; अंतर्गत रस्त्याच्या दुतर्फा झाडे; स्वतंत्र पार्किंग व्यवस्था
	फरमेंटेशन प्रक्रिया	कार्बन डायऑक्साईड (CO ₂) चे उत्सर्जन	कार्बन डायऑक्साईड साठी (CO ₂) स्क्रबरची तरतूद
पाणी	सांडपाणी (स्पॅटवॉश, स्पॅटलिज)	स्पॅटवॉश: 240 घ.मी./दिन (कच्चा); 32 घ.मी./दिन (स्पॅटवॉशची पावडर); स्पॅटलीज : 60 घ.मी./दिन	स्पॅटवॉशची पूर्ण व सुरक्षित विल्हेवाट लावण्याकरिता त्याचा बायोगॅस निर्मिती नंतर बाष्पकाच्या सहाय्याने व ड्रायरमार्फत पावडर करण्यात येईल; स्पॅटलीज व एमईई मधील कंडेनसेट यावर कंडेनसेट पॉलीशिंग युनिट मध्ये प्रक्रिया करण्यात येईल; प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर
	एम.इ.इ. मधून आलेले कंडेनसेट	प्रोसेस कंडेनसेट: 208 घन. मी. प्रतिदिन	
	घरगुती सांडपाणी	15 घन. मी. प्रतिदिन	
जमीन	बॉयलरसाठी स्पॅटवॉशची पावडर, बर्गसचा इंधन म्हणून वापर व त्यामुळे होणारी राख	राख:- (स्पॅटवॉश पावडर) राख: 2.62, (बर्गस) राख: 1.92 मेट्रीक टन प्रतिदिन इतकी असेल	राख ही खत निर्मिती प्रकल्पांसाठी देण्यात येईल किंवा मातीमध्ये मिसळून टाकली जाईल / वीट कारखान्यांना दिली जाईल

घनकचरा	फरमेंटेशन प्रक्रियेमधून निघणारा यीस्ट स्लज व पॉलीशिंग युनिट मधून निघणारा स्लज	यीस्ट स्लज 25 टन प्रतिवर्ष व सीपीयू स्लज 40 टन प्रतिवर्ष	हा स्लज पूर्णपणे सेंद्रिय असून यामध्ये कोणतेही विषारी किंवा पर्यावरणास घातक घटक नसतात म्हणून तो मातीमध्ये मिसळून याची विल्हेवाट लावण्यात येईल.
सांडपाणी साठवणूक	स्पेंटवॉशची साठवणूक व वापर		स्पेंटवॉश झिरपण्याची शक्यता व लीचेटची समस्या विचारात घेऊन गळती प्रतिबंधक टाकी बांधली जाईल. स्पेंटवॉशची पावडर हि बाँयलरमध्ये जाळले जाईल.
घातक कचरा	डिझेल जनरेटर	स्पेंटऑईल- डिझेल जनरेटर मधील टाकाऊ तेल	जनरेटरचा वापर खूप कमी होणार असल्यामुळे या तेलाची निर्मिती अत्यल्प राहिल; घातक कचरा नियमावलीनुसार याची विल्हेवाट लावली जाईल
ध्वनी	विविध यंत्र सामुग्रीमधून डिझेल जनरेटर	ध्वनी मर्यादित स्वरूपाचा असेल त्यामुळे कारखान्याच्या आवारातील ध्वनीची मात्रा <75 डी.बी.(A) असेल	यंत्रे बंदिस्त (शेड/कव्हर) जागेमध्ये असल्यामुळे परिसरातील ध्वनी पातळी निर्धारित मर्यादेमध्ये राहण्यास मदत होईल; यंत्रांची वेळोवेळी देखभाल केली जाईल; गरजेनुसार वैयक्तिक संरक्षक उपकरणे दिली जातील; नियमित आरोग्य तपासणी केली जाईल

९. पर्यावरणीय परिणामांचा अंदाज (भाकीत) व पर्यावरण व्यवस्थापन योजना

प्रकल्प क्षेत्रातील पर्यावरणाची सद्यस्थिती व प्रकल्पाद्वारे निर्माण होणाऱ्या विविध प्रकारच्या प्रदूषकांचा अभ्यास करून संभाव्य परिणामांबाबतचा अंदाज व्यक्त केला जातो. त्यामुळे पुढे उद्भवणाऱ्या किंवा उद्भवू शकणाऱ्या प्रतिकूल परिणामांना टाळण्यासाठी अथवा त्याची तीव्रता प्रमाणित पातळीपेक्षा कमी ठेवण्यासाठी योग्य उपाय योजना आखणे व त्याची अंमलबजावणी करणे शक्य होईल.

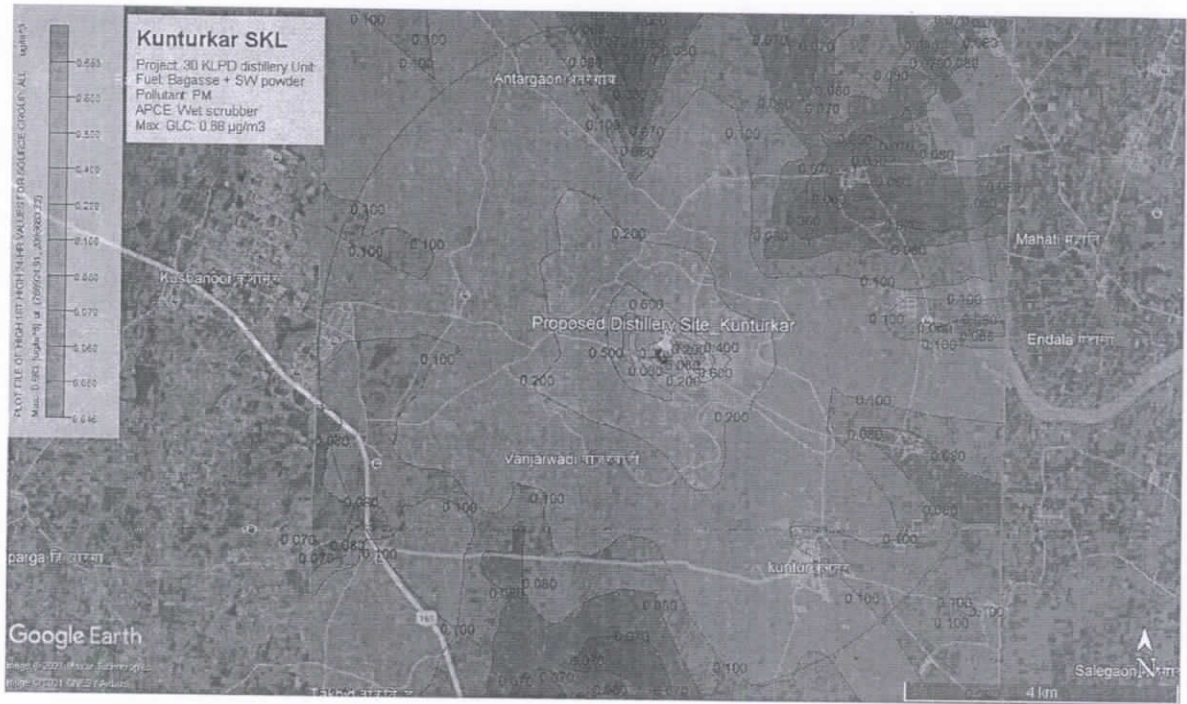
१.१ बांधकामाचा टप्पा

या प्रकल्पाच्या एकूण व्याप्तीचा विचार करता प्रकल्प उभारणीच्या काळात जे प्रदूषण होईल ते मर्यादित स्वरूपाचे असेल. यामुळे सभोवतालच्या पर्यावरणावर कोणताही दूरगामी दुष्परिणाम संभवत नाही. मुख्य अहवालात सुचविलेल्या उपाय योजनांचा अवलंब केल्यानंतर संभाव्य दुष्परिणामांची तीव्रता अत्यल्प राहिल.

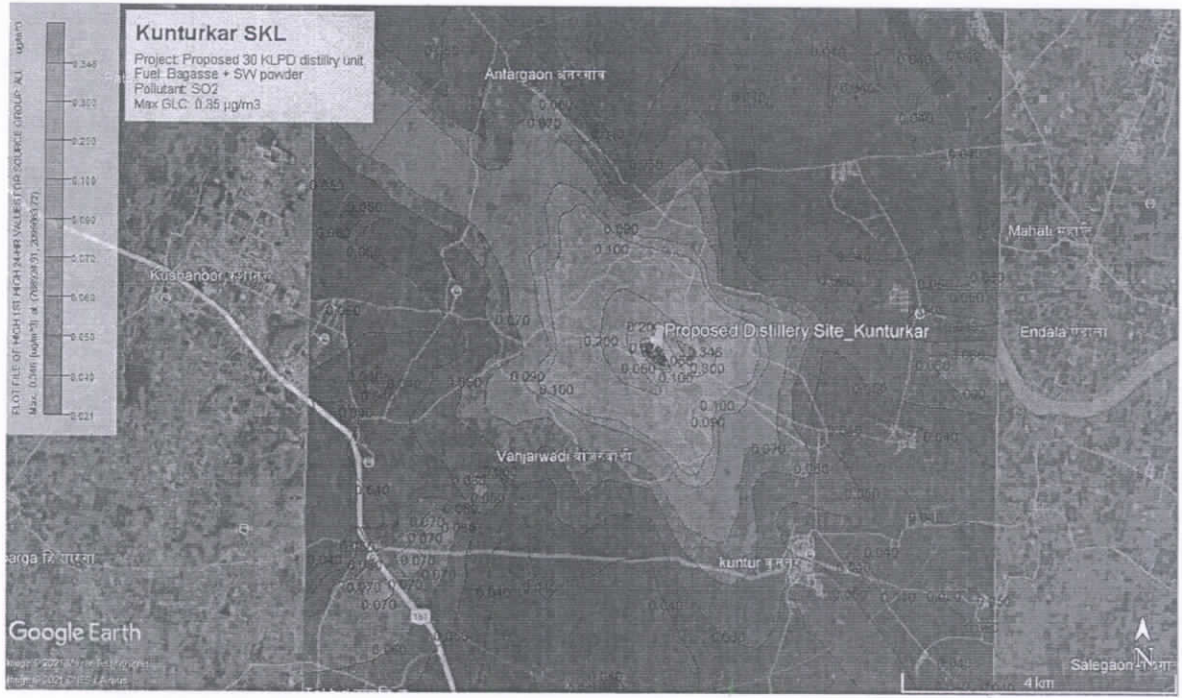
१.२ प्रकल्प कार्यरत झाल्यानंतरचा टप्पा

१.२.१ वायु पर्यावरण

वायु प्रदूषणाचा स्रोत हा चिमणीतून निघणारा धूर व त्यातील धुलीकण व सल्फर डाय ऑक्साईड हे घटक असतील त्याचबरोबर राख हातळताना वाहतूकीमुळे निर्माण होणारे धुलीकण हे देखील वायु प्रदूषणाचे स्रोत असतील. तसेच स्पेंटवॉश साठवणुकीमुळे हवेमध्ये दुर्गंध पसरण्याची शक्यता आहे.

आकृती ५: धुलीकणांची संभाव्य वाढीची मात्रा व स्थान - २४ तासांच्या कालावधीसाठी

आकृती ६: सल्फर डाय ऑक्साईडची संभाव्य वाढीची मात्र व स्थान - २४ तासांच्या कालावधीसाठी

१.२.२ उपाययोजना

- वेट स्क्रबर या आधुनिक वायू प्रदूषण नियंत्रकाचा वापर करण्यात येईल.
- साखर कारखान्याच्या सध्याच्या 58 मी. उंचीच्या धुराड्याचा वापर केला जाईल.
- राखेची हाताळणी यांत्रिक पद्धतीने करण्यात येईल.
- धुलीकणांचा प्रादुर्भाव असलेल्या विभागामध्ये काम करणाऱ्या कामगारांना वैयक्तिक संरक्षण उपकरणे देण्यात येतील.
- धुलीकणांचा प्रादुर्भाव असलेल्या विभागामध्ये काम करणाऱ्या कामगारांना आळीपाळीने दुसऱ्या कमी धुळीच्या ठिकाणी कामाची जबाबदारी सोपवली जाईल.
- राखेची वाहतूक बंद किंवा कव्हर असलेल्या वाहनांमधून केली जाईल.
- सभोवार सुमारे 12,210 चौ.मी. क्षेत्रावर हरितपट्ट्याचा विकास करण्यात येईल ज्यामुळे वारे रोखण्यासाठी, साठवणुकीच्या जागेतून पुन्हा राख / धूळ अडवण्यासाठी व स्पेंटवॉश साठवणुकीमुळे येणारा दुर्गंध रोखण्यासाठी मदत होईल.
- कायमस्वरूपी अंतर्गत पक्के रस्ते बांधण्यात येतील.
- अंतर्गत व नजीकच्या रस्त्यांच्या दुतर्फा झाडे लावण्यात येतील.
- आवश्यकतेनुसार पाण्याच्या वापरावर आधारित धुलीकण नियंत्रण यंत्रणा बसवण्यात येईल.

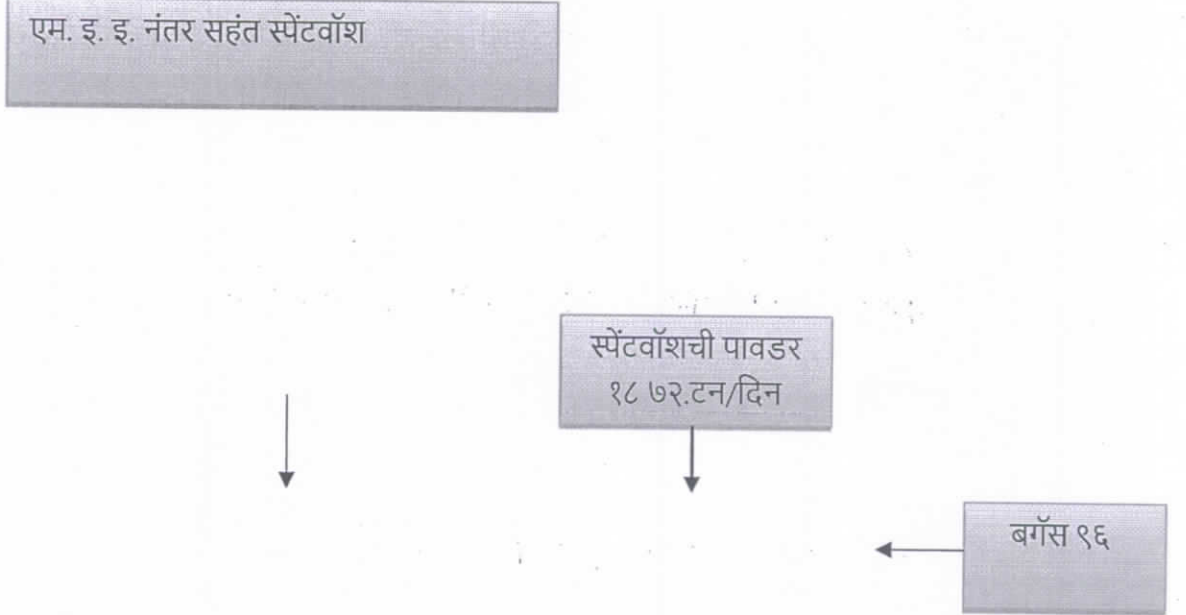
या उपाययोजनांमुळे प्रकल्प जागेतील व परिसरातील हवेच्या प्रदूषणाचे परिणाम केंद्रीय प्रदूषण मंडळाने निर्धारित केलेल्या राष्ट्रीय गुणवत्ता निकषांच्या मर्यादेतच राहतील, असा निष्कर्ष आहे.

१.२.३ जल पर्यावरण

या प्रकल्पातून प्रतिदिन सरासरी 240 घ. मी. प्रतिदिन इतका स्पेंटवॉश या मुख्य जल प्रदूषकाची निर्मिती होईल. स्पेंटलीज 60 घ. मी. प्रतिदिन, प्रोसेस कंडेनसेट 208 घ.मी. प्रतिदिन इतके निर्माण होईल.

- प्रदूषित पाण्याची योग्य विल्हेवाट

१.१ स्पेंटवॉशची पूर्ण व सुरक्षित विल्हेवाट लावण्याकरिता त्याचा बायोगॅस निर्मिती नंतर बाष्पक (एम.इ.इ.) व ड्रायरमार्फत पावडर करण्यात येईल. ही पावडर इंधन म्हणून बॉयलर मध्ये जाळण्यात येईल किंवा खत निर्मिती प्रकल्पांना विकली जाईल. तसेच स्पेंटलीज व एमईई मधील कंडेंनसेट यावर कंडेंनसेट पॉलीशिंग युनिट मध्ये प्रक्रिया करण्यात येईल, याची माहिती पुढीलप्रमाणे-

आकृती ७: आसवनी: स्पेंटवॉश प्रक्रिया व विल्हेवाट

कंडेनसेट पॉलीशिंग युनिट

- **इक्वलायझेशन व न्यूट्रलायझेशन ही प्राथमिक प्रक्रिया**

इक्वलायझेशनमध्ये प्रोसेस कंडेनसेट व इव्हॅपोरेशन प्रोसेस मधील इतर सांडपाणी एकत्र केले जाते व सारख्या प्रतिचे पाणी पुढील प्रक्रियेसाठी पाठविले जाते.

- **न्यूट्रलायझेशन**

या प्रक्रियेत सांडपाण्याचा सामू कॉस्टिक च्या सहाय्याने उदासीन अर्थात 7.0 च्या जवळपास केला जातो, तयार होणारा स्लज हा प्रायमरी क्लॅरीफायर द्वारे वेगळा केला जातो व 7.0 सामू असलेले पाणी पुढील प्रक्रियेसाठी पाठविले जाते.

- **अन-एरोबिक व एरोबिक ही द्वितीय प्रक्रिया**

अन मध्ये घेतले जाते या (UASBR) एरोबिक स्लज ब्लॅकट रिअॅक्टर-फ्लो अन-एरोबिक प्रक्रियेमध्ये सांडपाणी अप-उरलेले सांडपाणी पुढील प्रक्रियेसाठी वापरले .मध्ये प्राणवायुशिवाय जीवाणूंद्वारे जैविक प्रदुषकांचे विघटन केले जाते जाते व यातील स्लज जीवाणूंची संख्या वाढवण्यासाठी वापरले जाते.

एरोबिक प्रक्रियेमध्ये अॅक्टीव्हेटेड स्लज प्रोसेस वापरून सांडपाण्यावर प्रक्रिया करण्यात येते ज्यामध्ये हवेतील प्राणवायू पाण्यात विरघळविला जातो व त्या द्वारे जीवाणू वाढविले जातात या जीवाणूंमार्फत सांडपाण्यावर .प्रक्रिया केली जाते व यातील प्रदूषित घटक कमी केले जातात तयार होणारा स्लज हा क्लॅरीफायर द्वारे वेगळा केला जातो व हे पाणी पुढील .प्रक्रियेसाठी वापरले जाते

- **तिसरी प्रक्रिया निर्जंतुकीकरण व फिल्ट्रेशन**

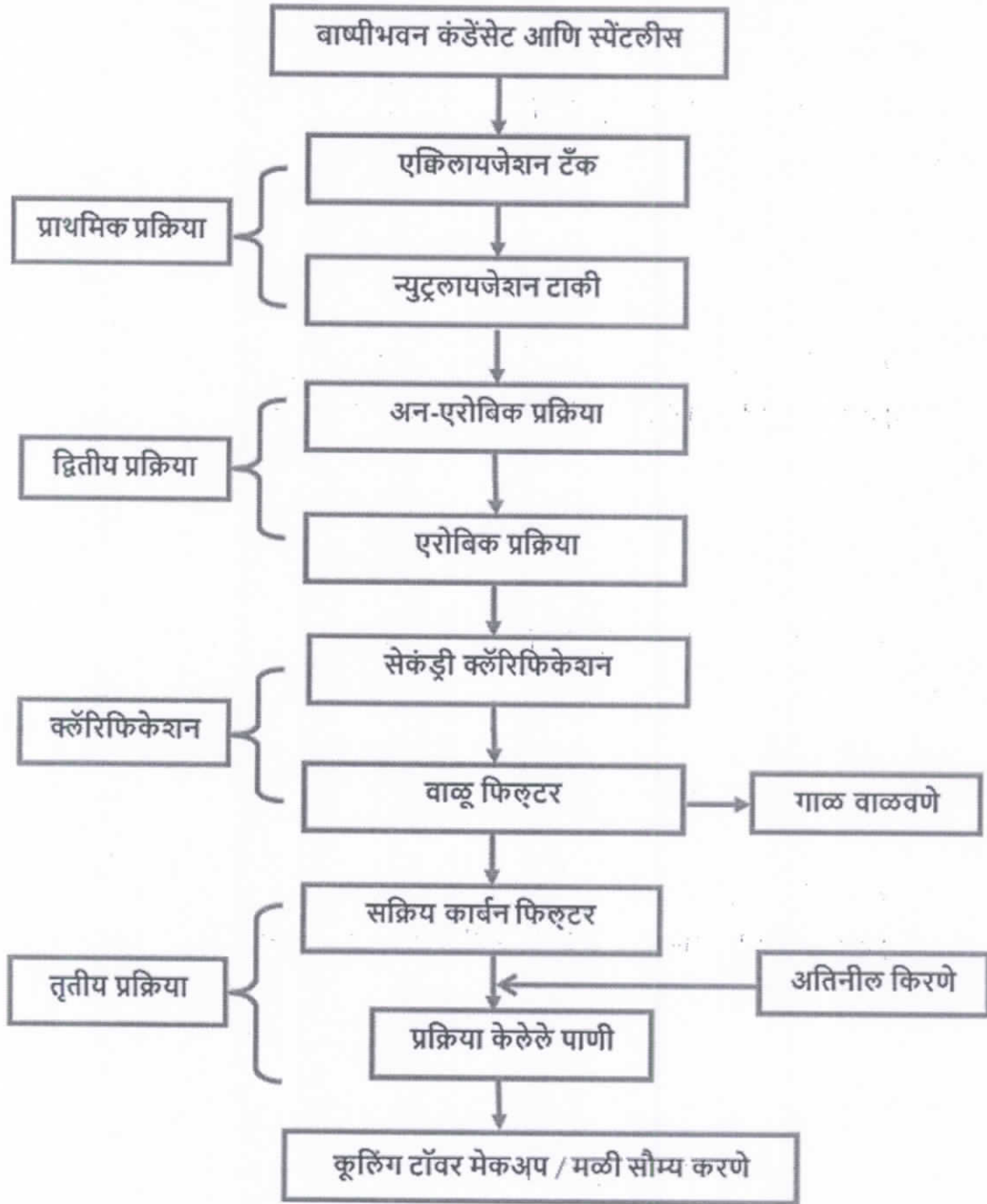
वरील सर्व पाणी प्रक्रियेसाठी सूक्ष्म जीवाणूंमार्फत प्रक्रिया केल्यानंतर या प्रक्रियेतील सूक्ष्म जिवाणू मारण्यासाठी व ते गाळण्यासाठी तिसरी प्रक्रिया ही निर्जंतुकीकरण व फिल्ट्रेशन केले जाते. निर्जंतुकीकरणासाठी अतिनील किरणांचा वापर केला जातो तसेच फिल्ट्रेशनसाठी सॅंड मिडिया फिल्टर व अॅक्टीव्हेटेड कार्बन फिल्टर वापरले जातात. वरील सर्व प्रक्रियेनंतर सांडपाणी हे प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने निर्धारित केलेल्या प्रतिचे असेल. सदर सांडपाणी हे पुनर्वापरासाठी वापरले जाणार आहे. प्रस्तावित उपाययोजनांमुळे सामान्यस्थितीमध्ये कारखाना परिसरातील जल पर्यावरणावर तसेच जमिनीवर संभाव्य दुष्परिणामांची शक्यता नाही.

- **स्पेंटवॉश साठवणुकीच्या टाक्यांसाठी CREP ची काही मार्गदर्शक तत्वे:**

CREP ने शिफारस केलेल्या खालील मार्गदर्शक तत्वांची प्रकल्प समर्थकांद्वारे पालन केले जाईल.

1. स्पेंटवॉश साठवणुकीच्या टाकीची क्षमता जास्तीत जास्त सात दिवसांची असावी (कच्चा तसेच संहत स्पेंटवॉश).
2. साठवणुकीच्या टाक्या ह्या गळती होणार नाही (गळती प्रतिबंधक टाकी) अशा योग्य पद्धतीने बांधाव्यात तसेच त्या HDPE शीट व विटांच्या अस्तराने संरक्षित असणे आवश्यक आहे, ज्यामुळे त्यातून स्पेंटवॉशची गळती होणार नाही.

स्पेंटलीज व कंडेंसेट यावर प्रक्रिया करण्यासाठीचे कंडेंसेट पॉलीशिंग युनिट (सी.पी.यु)

आकृती ८: कंडेंसेट पॉलीशिंग युनिट

९.२.४ घनकचरा

घनकचरा मुख्यतः राखेच्या व त्याच बरोबर यीस्ट स्लज, सी.पी.यु स्लजच्या स्वरूपात असेल. स्पेंटवॉशची राख 2.62 टन प्रतिदिन; बगॅसची राख 1.92 टन प्रतिदिन एवढी निर्माण होईल तसेच यीस्ट स्लज साधारणतः 25 टन प्रतिवर्ष व सी.पी.यु मधील गाळ साधारणतः 40 टन प्रतिवर्ष एवढा निर्माण होईल. यापैकी राख ही खत निर्मिती प्रकल्पांसाठी देण्यात येईल. सी.पी.यु मधील गाळ व यीस्ट स्लज पूर्णपणे सेंद्रिय असल्यामुळे व यामध्ये कोणताही विषारी किंवा पर्यावरणास घातक घटक नसल्यामुळे हा मातीमध्ये मिसळून याची विल्हेवाट लावण्यात येईल. सदर कचऱ्यामुळे सभोवतालच्या

पर्यावरणावर कोणताही दुष्परिणाम होण्याची शक्यता नाही, परंतु जमिनीमध्ये मिसळल्यामुळे जमीनीतील कर्ब घटक वाढण्यास मदत होईल व चांगला परिणाम घडण्याची शक्यता आहे.

१.२.५ इकॉलॉजी

सदर प्रकल्पातून निर्माण होणारे वायु-प्रदूषण हे मुख्यतः धुलीकणांमुळे व सल्फर डाय ऑक्साईड मुळे असेल त्याकरता योजलेल्या उपयोजनांमुळे प्रदूषकांचे प्रमाण राज्य प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने निर्धारित केलेल्या मर्यादेतच राहिल. प्रदूषित जलासाठी शून्य उत्सर्जनचे धोरण अमलात आणले जाईल, तसेच नियोजित प्रकल्प मोकळ्या व कमी उपजाऊ जमीनीवर असल्यामुळे, प्राण्यांचा प्राकृतिक अधिवास नष्ट होणार नाही त्यामुळे त्याचा सभोवतालच्या जीवसृष्टीवर कोणताही विपरीत परिणाम होण्याचा संभव नाही. सदर प्रकल्पास्थळी काही झुडपे व झाडे आहेत. प्रकल्प उभारताना त्यांची तोड होण्याची शक्यता आहे. परंतु हरितपट्टा विकास करताना सुमारे 1830 झाडे लावली जाणार आहेत. त्यामुळे सदर अत्यल्प दुष्परिणाम संभवतो. या परिसरामध्ये मोर, काळवीट, चितळ या सारखे वन्यजीव आढळतात परंतु प्रस्तावित प्रकल्पाचे स्वरूप व त्याच्याशी निगडित कार्याचा विचार करता सामान्य स्थितीमध्ये या वन्यजीवांवर अल्प स्वरूपाचा दुष्परिणाम संभवतो.

१.५.६ व्यवस्थापन योजना

सुमारे 12,210 चौ.मी. जागेवर हरितपट्ट्याचा विकास, राख साठवणुक स्थानाच्या सभोवार हवा प्रतिबंधासाठी मोठ्या प्रमाणात झाडे लावण्यात येतील, अंतर्गत रस्त्याच्या दुतर्फा झाडे लावली जातील.

१.५.७ ध्वनी

प्रकल्पातून निर्माण होणारा ध्वनी हा मर्यादित स्वरूपाचा असेल त्यामुळे कारखान्याच्या आवारातील ध्वनीची मात्रा ही दिवसा <75 डी.बी. असेल व रात्री <70 डी.बी. असेल. त्यासाठी पुढील उपाययोजनांची तरतूद करण्यात आलेली आहे.

- यंत्रे बंदिस्त (शेड/कव्हर) जागेमध्ये असल्यामुळे परिसरातील ध्वनी पातळी निर्धारित मर्यादेमध्ये राहण्यास मदत होईल
- यंत्रांची वेळोवेळी देखभाल केली जाईल
- गरजेनुसार वैयक्तिक संरक्षक उपकरणे दिली जातील
- आवाजाचे प्रमाणे ज्या ठिकाणी जास्त आहे तेथील कामगारांना आलटून पालटून दुसऱ्या जागी काम दिले जाईल
- कामगारांची नियमित आरोग्य तपासणी केली जाईल
- हरितपट्ट्याचा विकास केला जाईल

१.५.८ सारांश

सदर प्रकल्पामध्ये अवलंबल्या जाणाऱ्या उपाययोजनांद्वारे हवा, जल, ध्वनी व मृदेच्या प्रदूषकांचे परिमाण केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने निर्धारित केलेल्या राष्ट्रीय गुणवत्ता निकषांच्या मर्यादेतच राहिल, म्हणूनच सामान्य स्थितीमध्ये प्रदूषणाचा अल्प दुष्परिणाम संभवतो.

१०. हरितपट्ट्याचा विकास

प्रस्तावित आसवनी प्रकल्पासाठी 1830 झाडांचा हरितपट्टा 12,210 चौ.मी. जागेवर विकसित केला जाईल. सदर हरितपट्टा एकूण प्रकल्प बांधकाम जागेच्या 33% इतका असेल.

११. आपत्ती व धोका व्यवस्थापन

आपत्ती व्यवस्थापन व अपघात सदृश्य परिस्थिती मध्ये निर्माण होणारा धोका यांच्या व्यवस्थापनासाठी मुख्य अहवालाच्या सातव्या प्रकरणात विस्तृत माहिती दिली आहे. त्यामध्ये सुचवलेल्या उपाययोजनांचा अवलंब केला जाईल. यामुळे आपत्ती व अपघातामुळे उद्भवू शकणारे संभाव्य धोके कमी होतील. कामगारांच्या सुरक्षिततेसाठी देखील पूर्ण खबरदारी घेण्यात येईल, त्यासाठी सक्षम अशी आगप्रतिबंधक यंत्रणा सदर आसवनी प्रकल्पासाठी विकसित केली जाईल. ही यंत्रणा उभारताना सर्व कायदेशीर बाबींची पूर्तता केली जाईल.

१२. सामाजिक- आर्थिक पर्यावरण

सदर प्रकल्पामुळे या भागातील सामाजिक-आर्थिक पर्यावरण सुधारण्यास चालना मिळेल, त्याबाबतची माहिती पुढीलप्रमाणे-

१. सदर प्रकल्पातून 98 प्रत्यक्ष रोजगार व अनेकांना अप्रत्यक्ष रोजगार निर्मितीमुळे सदर प्रकल्प लोकांचे जीवनमान सुधारण्याच्या दृष्टीकोनातून फायद्याचा ठरेल.

२. सदर प्रकल्प हा पूर्णपणे शेत मालावर आधारित आहे व यासाठी वापरण्यात येणारा कच्चा माल मळी हा साखर कारखान्याचेच उप-उत्पादन आहे यामुळे सुमारे 7,000 ते 7,500 ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांना व त्यांच्या कुटुंबियांना फायदा होणार आहे.

३. या प्रकल्पाचे बांधकाम सुरु असताना प्रकल्प नजीकच्या लोकांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होणार आहेत तसेच बांधकाम पूर्ण झाल्यावर देखील रोजगाराच्या काही संधी त्यांच्यासाठी उपलब्ध राहतील. या प्रकल्पासाठी काम करणारे कर्मचारी तसेच कामगार यांच्यासाठी कारखान्याकडून आरोग्य व दुर्घटना विषयक विमा घेतला जाईल.

४. या प्रकल्पासाठी उपलब्ध संसाधनांचा वापर करून (जमीन, पाणी, मळी इ.) वापरून साखर कारखाना अतिरिक्त उत्पन्न निर्माण करेल.

५. प्रस्तावित प्रकल्प हा कारखान्याची आर्थिक स्थिरता सुधारण्यास मदत करेल.

६. हा प्रकल्प कारखान्याच्या जागेमध्येच उभारला जाणार असल्यामुळे पुनर्वसन व पुनर्स्थापनेची कोणतीही समस्या उद्भवणार नाही.

७. सदर प्रकल्पातून तयार होणारे इथेनॉल हे पेट्रोल मध्ये मिश्रित केल्यामुळे पेट्रोलची बचत होऊन परकीय चलन वाचवण्यास मदत होईल तसेच वायू प्रदूषण कमी होण्यास मदत होईल.

८. नियोजित प्रकल्पामुळे शेतकऱ्यांचा आर्थिक दर्जा उंचावण्यास मदत मिळेल तसेच रोजगाराच्या संधी निर्माण झाल्यामुळे या भागातील आर्थिक उलाढालींनाही आणखी चालना मिळेल.

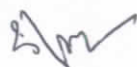
उप-प्रादेशिक अधिकारी, म. प्र. नि. मंडळ, नांदेड तथा समन्वयक गठीत लोकसुनावणी समिती यांनी उपस्थित असलेले प्रतिनीधी यांना सदरील पर्यावरण विषयक जनसुनावणीचे उद्दीष्ट पूर्ण होण्याकरीता आपले मत, टिका-टिप्पणी, आक्षेप, सुचना/हरकती मांडण्याबाबत आवाहन केले.

जनसुनावणी नोंद (प्रोसीडींग) :

अ. क्र.	उपस्थितांनी उपस्थित केलेले मुद्दे	प्रकल्प प्रतिनिधीने दिलेले उत्तर	जनसुनावणी समितीने दिलेली प्रतिक्रिया सुचना
१	<p>श्री. निलेश भाऊसाहेब देशमुख, सरपंच प्रतिनीधी, रूई बुद्रुक, ता. नायगाव, जि. नांदेड गावचे रहिवासी यांनी या प्रकल्पाचे समर्थन व अभिनंदन केले व पुढील मुद्दे उपस्थित केले की, सदरील प्रकल्पामुळे आमचे शेतकरी व स्थानिक जनतेला काय उपयोग होणार आहे याची सविस्तर माहिती मिळावी.</p>	<p>या संदर्भात श्री. कापडनीस, प्रकल्प प्रतिनीधी असे म्हणाले की, या ३० किलोलिटर/दिन अत्याधुनिक आसवणी प्रकल्पामुळे शेतकऱ्यांची आर्थिक उन्नती होणार आहे. सदर परीसरामध्ये ऊस लागवड मोठ्या प्रमाणात होणार असून उसाचे गाळपाचे प्रमाण ५ लाखांपर्यंत होणार असल्यामुळे मळीचे उत्पादन मोठ्या प्रमाणात होणार आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांना ऊसाचा हमीभाव (एफआरपी) वाढवून मिळणार आहे. तसेच पर्यावरणाची हानी होणार नाही. सर्व शेतकरी व रहीवासी यांना या प्रकल्पामुळे रोजगार उपलब्ध होणार आहे.</p>	
२	<p>श्री. मारोतराव कदम, सरपंच प्रतिनीधी, कुंटुर, ता. नायगाव, जि. नांदेड गावचे रहिवासी यांनी पुढील मुद्दे उपस्थित केले की, आसवणी प्रकल्पातुन निर्माण होणारे जे प्रदुषण आहे ते पर्यावरणाच्या दृष्टीने गंभीर आहे काय? असल्यास त्याच्यासाठी काय उपाययोजना केली जाणार?</p>	<p>या संदर्भात श्री. कापडनीस, प्रकल्प प्रतिनीधी असे म्हणाले की, सदर प्रकल्प हा प्रदुषित पाण्यासाठी शुन्य उत्सर्जन धोरण (ZLD) चा वापर करणारा आहे व सांडपाण्यावर प्रक्रिया करून त्याचा पुनःश्च वापर करण्यात येणार आहे त्यामुळे परीसरात पाण्याचे प्रदुषण होणार नाही. तसेच प्रकल्पाच्या धुरांड्याची उंची ही ५७ मीटर असणार असून त्यामधुन निर्माण होणाऱ्या धुलीकण रोखण्यासाठी वेट स्क्रबरचा वापर केला जाणार आहे जेणेकरून हवेमध्ये धुलीकण पसरणार नाहीत. केंद्रीय प्रदुषणाच्या निर्देशांप्रमाणे ऑनलाईन मॉनिटरिंग सिस्टीम बसविण्यात येणार आहे. म प्र नि मंडळाने ठरवून दिलेल्या मानकांच्या विहित मर्यादेत असणार आहेत.</p>	<p>मा. अध्यक्ष पर्यावरण लोकसुनावणी यांनी असे सुचित केले की, जर या परीसरात पाऊसाचे प्रमाण कमी असेल किंवा साखरेचे उत्पादन कमी झाले असेल तर सदरील प्रकल्पासाठी लागणारा कच्चा माल तसेच बगॅस हे जिथे जास्त प्रमाणात उपलब्ध आहे त्यांच्याकडून खरेदी केले जाईल ही बाब पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवालात समाविष्ट करण्यात यावी.</p>

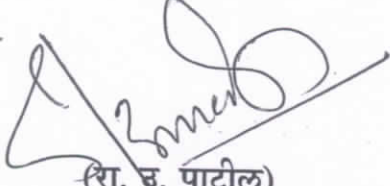
३	<p>श्री. रामराव रघुनाथ जाधव, रूई खुर्द, ता. नायगाव, जि. नांदेड गावचे रहिवासी यांनी पुढील मुद्दे उपस्थित केले की,</p> <p>सदरील आसवनी प्रकल्पामुळे शेतीवर व पिकांवर परत पिण्याच्या पाण्यावर आणि जनावरांच्या पाण्यावर यांचा काही परीणाम होणार आहे काय? याचे आपण स्पष्टीकरण द्यावे.</p>	<p>या संदर्भात श्री. कापडनीस, प्रकल्प प्रतिनीधी असे म्हणाले की, सदर प्रकल्प हा प्रदुषित पाण्यासाठी शुन्य उत्सर्जन धोरण (ZLD) चा वापर करणार असल्यामुळे पाणी जमीनीमध्ये पाझरून बाहेर जाणार नाही. त्यामुळे पिकांवर आणि पाण्यावर परीणाम होणार नाही.</p>	
४	<p>श्री. परशुराम विठोबा चिंताकुटे, रूई खुर्द, ता. नायगाव, जि. नांदेड गावचे रहिवासी यांनी या प्रकल्पाचे पुढील मुद्दे उपस्थित केले की,</p> <p>सदरील आसवनी प्रकल्पामुळे जर अनिष्ट परीणाम होणार नसतील व त्याची पुर्ण जबाबदारी घेतली असेल तर हा प्रकल्प सरासरी शेतमालकांचा, उसउत्पादकांचा शेतकऱ्यांचा, शेतमजुरांच्या व सर्व कष्टकऱ्यांच्या फायद्याचा आहे. एकच अट अशी आहे की पर्यावरणावर अनिष्ट परीणाम होऊ नये याची दक्षता घेतल्यानंतर हा प्रकल्प सर्वांना सुखदायी आहे असे माझे मत आहे.</p>		
५	<p>श्री. मोहनराव होळकर, नायगाव, ता. नायगाव, जि. नांदेड गावचे रहिवासी यांनी या प्रकल्पाचे समर्थन केले व पुढील मुद्दे उपस्थित केले की,</p> <p>सदरील प्रकल्पामुळे स्थानिकांना रोजगाराची संधी निर्माण होणार आहे त्यामुळे प्रशासनाने सदरील प्रकल्प लवकरात लवकर उभा करण्यास मदत करावी.</p>		<p>लोकसुनावणी समिती सदस्य यांनी प्रकल्प धारकास असे सुचित केले आहे की, जे काही टीओआर मध्ये आहे ते सादरीकरणामध्ये यापुढे समाविष्ट करण्यात यावे तसेच प्रारूप अहवालामध्ये सुधारणा करण्यात यावी.</p>

मा. अध्यक्ष तथा जिल्हाधिकारी, पर्यावरण लोकसुनावणी समिती यांनी समारोप प्रसंगी आपल्या अभिप्रायात असे नमुद केले की, लोकसुनावणीच्या वेळी उपस्थित केलेले सर्व मुद्दे जसेच्या तसे

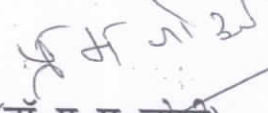
लोकसुनावणीच्या इतीवृत्तांतामध्ये समाविष्ट करून पुढील योग्य त्या कार्यवाही करीता सदरचा अहवाल पर्यावरण मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन हयांना सादर करण्यात येईल.

त्यांनतर आभार प्रदर्शन होऊन लोकसुनावणी पुर्ण झाल्याचे घोषित केले.

(शि. ह. पाटील)

समन्वयक लोकसुनावणी समिती
तथा उप प्रादेशिक अधिकारी,
म. प्र.नि. मंडळ, नांदेड

(डॉ. प्र. म. जोशी)

सदस्य लोकसुनावणी समिती
तथा प्रादेशिक अधिकारी,
म. प्र.नि. मंडळ, औरंगाबाद

(डॉ. विपीन ईंकर)

अध्यक्ष, लोकसुनावणी समिती
तथा जिल्हादंडाधिकारी, नांदेड.